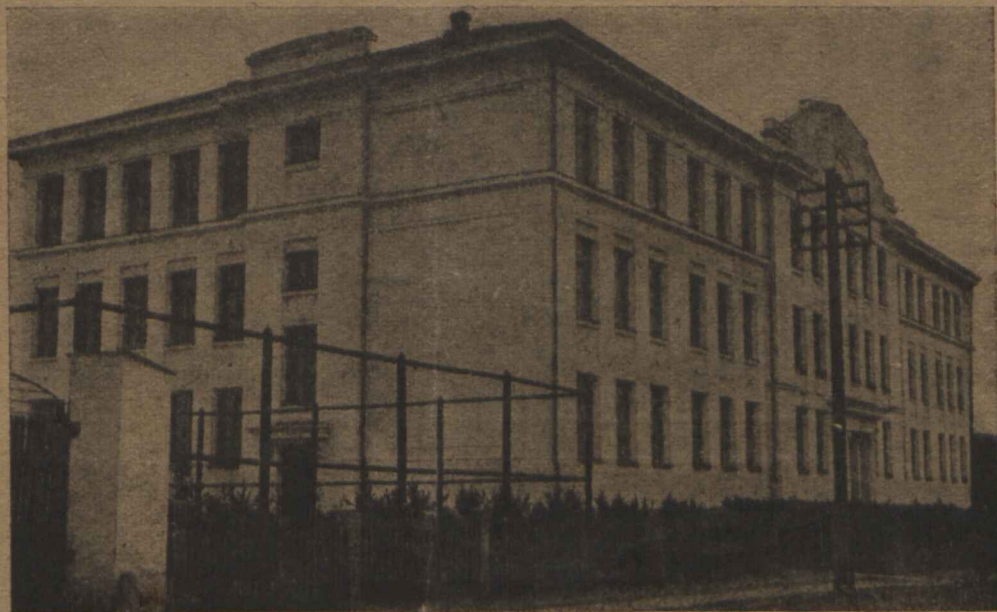

Hõik

**VALGA „VALGE MAJA“
ÕPILASKONNA
HÄÄLEKANDJA**

ÕPILASED!

Soodsamaks mütside ja karusnahkade
ostukohaks on ja jääb

Firma L. USATENKO

Valgas, Kesk tän. 12.

Head edasijõudmist koolitöös

soovib oma noortele ärisõpradele

A/S. „Tekla“

Valga osakond.

ÕPILASED!

Ostke ja tellige riided ja valmisriided
eesti riide- ja valmisriieteärist

VENNAD ABEL

Valgas, Kesk tn. 13, telef. 197.

HÕIK

Valga «Valge maja» õpilaskonna häälekandja.

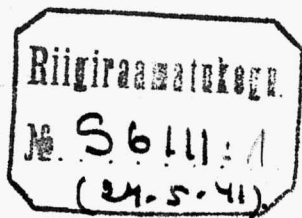
**Vastutav toimet.: JUH. PALVADRE. Peatoimet.: HILLAR KATTAL.
Abitoimet.: LEHO KANGRO. Toimk.: M. LEPIK, H. VELDRE,
R. KOLK, G. GROSS ja Ü. TEDER. Toimetusk. Kuperjanovi tn. 10.**

Toimetusest.

Käesolev «HÕIK» ilmub oma lugejaskonna ette meie kodumaa ja meie kooli peagu üheaegse pidupäeva puhul. Eesti kool ja eesti kodu moodustavad lahutamatu terviku, teine johtub teisest ja teise neist kadudes kaob paratamatult ka teine.

Õpilasajakiri «HÕIK» peab oma ülesandeks säilitada ja muuta veelgi võimsamaiks kalliväärtuslikud sidemed kodu ning kooli vahel. «HÕIK» viib kodudesse oma sisu kaudu osa koolist, temas heiestub kogu meie suure «Valge maja» õpilaspere intellektibaromeetri seis. Loodame, et lugejad rahulduvad käesoleva numbriga.

TOIMETUS.

SF 6644

Kunstnik M. Maksoli maali järgi.

Need, kes vabastasid isamaa.

VABARIIGI AASTAPÄEVAKS.

G. GROSS.

Kas pole sarnasust meie kodumaa 1. ja praeguse 21. eluaasta vahel. Kui Eesti sai üheaastaseks, oli sõda ja sõda on praegugi, olgugi et nüüd meie rahval lahinguväljadel ei tule olla.

Tehti ju meie riigi esimesel aastal palju, et kogu rahvas muutuks ühiseks rahvuslikuks tervikuks. Ja noored olid tookord need, kes aetuna oma isamaalisest meelsusest moodustasid esimesed väeosad ja sisendasid oma vaimustusega patriotismi paljudelegi mitmesuguste vaadete vahel kõikuvatele vanadele.

On meil ju praegugi ajad, kus erinevate maailmavaadete keerises või alistumisega võõrale võimule võidakse salata oma senised kindlad arvamused.

Kas pole jälle aeg noortel välja tõsta oma isamaalisust, — mille olemasolu on tõestamist leidnud — et näidata nagu teatavaks julgustuseks nendele vanadele, kes on meie riigi loonud ja temas töötanud ja kellele meie riigi tulevik on kallid, et Eesti omariiklust kantakse edaspidi samas vaimus, milles ta loodi.

MÕTTEID JA SOOVE

FR. KLEMENT,
inspektor.

kooli ja Vabariigi aastapäeva puhul.

Kujunenud traditsiooni kohaselt meie gümnaasiumi ja keskkooli noored annavad välja kooli aastapäeva tähistamiseks noorte ajakirja „Hõigu“ päevakohase numbri. Selles noored avaldavad oma mõtteid ja soove kooli tähtpäeva puhul ning käsitlevad noori huvitavaid küsimusi kooli ajakirja raames. Pingutava koolitöö kõrval on paljudel noortel kahtlematult tung ja soov ütelda, mis neis pulbitseb, ütelda seda ilusat ja head, mis pole ainult tavaliseks eneseväljenduseks, vaid ka virgutajaks ja vaimustajaks lugejaile kaasnoortele. Nii kooli tähtpäeva puhul koolinoorte ajakiri ühendab noori elustavate sidemetega, juhib nende mõtted armastuses ja lugupidamise tundes oma alma materile parimate soovidega ühise tuleviku töö eduks ja õnneks. Keset tavalist töomeeleolu kooli pidupäev süütab noorte hinges vaimustuse lõkke, andes uut jõudu ja hoogu uuteks ilusateks pingutusteks ja otsinguteks. Süttinud õilis noorusliku idealismi tuli ei kustu, vaid hõõgub edasi ka tulevikus päevast-päeva jatkuva pingutava töö kõrval ning sobival hetkel lööb võimsalt lõõmama, saades jõudu ja hoogu pidupäeva haaravaist mõttest, tiivustavaist sõnust ja ilusaist soovest. Andku ses mõttes ka Valga Gümnaasiumi ja Keskkooli käesolev aastapäev nende koolide noortele uut jõudu ja vaimustust teha rõõmuga ja edukalt oma tööd, aidaku istutada neis ilusaid püüdeid ja süüdata ning säilitada nooruse idealismi tuld ja ammutada sellest jõudu tuleviku tööks ja taotlusteks.

Meie koolide aastapäev langeb ühte Vabariigi aastapäevaga. Kooli aastapäeva pidulikus meeleolus noored avatud südamega ja suurima armastusega oma kodumaa vastu toovad ka oma südamlikud soovid eesti Vabariigi õitsenguks ja õnneks. — Praegune kooli noorus on kasvanud ja saab hariduse vabas ja iseseisvas eesti Vabariigis eesti

rahvalikus vaimus. Kuigi see asjaolu kaasaja noorusele tundub nagu endastmõistetavana, oskab ta ometi — eesti rahva kaugemat ja lähemat ajalugu tundes — kõrgelt hinnata riiklikku iseseisvust, kui suurimat väärtust rahvusriiklikus elus, mis tagab eesti rahva ja selle rahva noorusele parimad võimalused ja eeldused hariduse saamiseks, igakülseks arenguks ja oma jõudude ja võimete rakenduseks eesti rahva ja riigi edasiehitamiseks ja tuleviku kindlustamiseks. Eesti haritud noored tahavad täie teadvusega ja rõõmuga tulevikus pühenduda oma rahva ja riigi teenimisele oma parimate võimete kohaselt. Selles valmisolekus töötada oma kodumaa edasiehitamiseks ja oma rahva ja riigi iseseisvuse kindlustamiseks võib näha eesti noorte ilusamat rahvusriiklikku ideaali. Seda valmisolekut tiivustab veelgi rohkem nende sangarite õilis eeskuju, kes paarikümne aasta eest kõike kaalule pannes võitlesid vapralt ja usvalt ning saavutasid hiilgava võidu, luues iseseisva Eesti Vabariigi. Selle pärast kummarduvad noored ühtlasi ka sügavas hardumuses ja tänutundes vabadusvõitluses langenud sangarite teenete ja mälestuse ees.

Eesti noored võivad rõõmuga töötada iseseisvas riigis vaatamata sellele, et Euroopas on süttinud suur tulikahju, mille kuma ja varjud ulatuvad ka meie kodumaale. Vaatamata erakordsetele aegadele ja raskustele ning uss ja lootuses, et saatus hoiab meie kodumaad ja rahvast halvima eest ja meil võimaldub ka tulevikus rahu töötada, jätkavad meie noored oma pingutavad tööd, et tulevikus pühenduda oma rahva ja riigi teenimisele parimaga, mis omandatud haridusega ja võimetega anda suudab.

Õilis isamaa-armastustuli, mis loitma lõõnud eesti noorte hinges, lõõmaku kustumata andumuslikuks valmisolekuks oma rahva ja riigi teenimisel.

Henrik Visnapuu.

R. KOLK.

Henrik Visnapuu ületas äsja viiekümne aasta vanuspiiri. See põhjustas käesolevagi kirjutuse, sellisel juhul on isik aktuaalne.

Ei oska teisiti, kirjutatan Henrik Visnapuu atribuutideta, ei nimeta teda Maarjamaa laulikuks, ei valge krüsanteemiga inimeseks, ei suurlüürikuks, ei üldistavalt häitsemehhekski. Sest kui mulle lubatakse trafarett-võrdlus puhtast kalliskivist, ma ütlesin, Visnapuu on säärane lisanditeta kalliskivi, ja kõik suured ja väikesed vaimud, kes katsuvad teda leida Jesseninini ja Sologubi radadelt, on eksiteel. Samuti on eksinud ka need, kes võtavad teda üldistavalt isamaaluuletajana, erootikasse kalduvana või mõnda teist alaliiki esindavana. Henrik Visnapuu on mitmepalgeline, kuid terviklik, ja igasugune lõhestamine oleks tänamatu.

Visnapuu toodangus võib märgata kahte põhihoiakut. Teine neist on rõõmutsev, teine sünge. Esimesse rubriiki kuuluvad laulud, mis loodud loodusemotiivil. Luuletaja on oma elamused kannud üle loodusele, mistõttu siin on juhtivaks esteetiline ilutsemine, meelelõkendus. Seevastu teine põhiline pale on vaid rõõme hävitav. See on võitlus saatusega ja saatana varjuga, milleks vajalikud sümbolid tulevad leida paratamatult Piiblist.

Meid huvitaks võibolla see, millest Visnapuu õieti laulab. Sest ta luuletuste lüürilisuse tajumine jätab sageli lahtiseks aine kui sellise.

Esimestes luuletuskogudes (Amores, Jumalaga Ene, Hõbedased kuljused) on kahtlematult valitsev armastus-motiiv. On langetatud teatavat varju esikkogu „Amorese“ üle, mis pidi koosnema aiva meeluslikest lauludest. Tegelikult on siin ülekaal luuletustel, mis kõnelevad platoonilisest armastusest, võiks öelda isegi askeetlikust. Millega on muidu seletatav jumalateenistus igavese, tundmatu, olematu ees? Või kas ei pretendeeri säärasele karskemeelsusele sagedane õe motiivgi? Illustreerigu „Amo-

rese“ põhilaadi kolmas stroof luuletusest „Igavesti“:

Ah, miks puhkeb jürikuine pajuurb,
päike heidab tuld
üle maa, üle vee?
Tule minuga, tule minule.
Oh mu kevadkuld,
lilletet kõik muld!

Ei muutunud üldine laad ka kahes järgnevas kogus, romantiline ilutsemine vaid ajuti süvenes. Kuid siia lisandus ka pessimistlike löike, nii helisevad hõbedased kuljused üsna tinedalt.

Edasi vääricks tähelepanu Visnapuu hingeline ja vaimne kaheks käisemine. Et see motiiv keske tähtsuse evib, näitab luuletaja ise, kui ta oma viimase valikkogu tiitliks kirjutab „Kaks algust.“ Kaks algust, see on hinge ja meelte vastolu, mis kehtiv armastuse suhtes. Kuid siit see laineb ka teisale. Võiks vaid mainida Visnapuu jagamist oktoobri-revolutsiooni ja kodumaa vahel. Kuid selles kajastubki õieti ühe osa meie intelligentsi traagika.

Puht-isamaalised motiivid leiavad käsitlust päämiselt „Maarjamaa lauludes“, kuigi ka „Taliharjas“ ei oldud taolisi laule unustatud. Õieti on väga kena kõnelda Visnapuu lüürika sellest osast. Visnapuu ei ole õõnes karjuja. Ja ta ei sea oma luuletaja-garderoobi trümoo ette liigselt positiivseid asju, mis meie hilisemale isamaalüürikale sageli on saatuslikuks saanud. Visnapuu katsub tunnetada kodumaa, Maarjamaa, tõelist saatus. Ja ta leiab, et Maarjamaa ei ole tuulemaa, vaid tõmbtuulte maa. Selline asend on kahtlematult raske. Visnapuu katsub näidata kodumaale nagu õiget suunda. Selle leidmine on ju vajalik, sest:

Mis jõvvad sina kahuri ja püssirohu
kui parvede järel parvi [jõust,
sajab kui rahet
relvastet mehi su kantside alla.
(Maarjamaa laulud)

Visnapuu õige ala ei ole mõistuse-luule. Kui ta „Ränikivis“ katsetas filo-

soofiliste teemidega, oli tagajärjeks teatav puisus. Ja seda võib märkida isamaalauludegi kohta, eriti seal, kus lauldakse kukersiidist. Teisal aga, kus tundetoone on põimitud sekka, võib iga üksik ridagi esile manada avarat panorama.

Edasi tuleks mainida Visnapuu skeptist kultuuri ja vaimu vastu, mille tulemusena on sündinud luuletused nagu „Aheldet inimene“ jt. Siit edasi ei ole palju maad ka puuslikkude-motiivini. Seda on arendatud kogus „Puuslikud“, milline on kahtlematult üheks tipuks Visnapuu loomingus. Inimene orjab oma puuslikke, kuid need on verejanulised ja hävitavad inimese — see on luuletaja arusaamine.

Ta leiab Jehoovagi säärase puusliku olevat. Siin on õieti aeg meenutada varasemates kogudes leiduvaid „Kõnelusi Issandaga“ ja poeemi „Jehoova surm.“ Need ja teised taolised osad luuletaja loomingus näitavad, et ta ei ole kaugegtki harras kristlane, mida laseks ehk oletada sageli tarvitatud piibllilik sõnastus. J. Semper leiab artiklis „Visnapuud üle lugedes“ (Looming 10, 1939.): „Kas ei ole see aastaid lastele piibllilugusid sisse tuupima pidanud koolmeistri vimm, mis äkki avaldub astla vastu takka üleslõõmises“ Kuna teame, et Visnapuu tegutses nooruses koolmeistrina, võime mitmeti ühineda J. Semperiga.

Olles märkinud üldisi jooni Visnapuu luuleloomingus, huvitaks meid edasi puht vormiline laad.

Visnapuu on teatavasti meie laul-vaimu poet. Üksikud häälik-kõlad ta luuletusis võluvad esile sääraseid pilte, mida kunagi ei suudaks tavalised sõnade read. Ja kuna ta luule lähtub üldse rahvapärasest leelotamisest, kaob mõte ja loogika, asemele astub otseselt tundmus. Meenutagem vaid luuletusi „Eeokene eo-eo“, „Kolmas kiri Ingile“, „Õhtu

kõnnib“ jt. Lubatagu näitena esimene stroof viimatimainitud luuletusest:

Õhtu kõnnib põlde mööda.
Eo-tsee.

Vrjk!

Linna kivel veedan ööd ma,
kõmba kivist tee.

Vrjk!

(Maarjamaa laulud)

Edasi väärib tähelepanu sagedane kordus. See aitab meeolu tagasi tuua, kuigi säärasel juhul võib varitseda sisuline hõredus.

„Puuslikkudes“ huvitab vormiliselt isiksustamine. Selleks lubatagu näide luuletusest „Valgus on lõhnava lehen“:

Valgus on lõhnava lehen,
maailm kui unenäon õnnis.
Kuulmata puie all kõnnib
öö, ja kuu on latvade lõhen.

(Puuslikud)

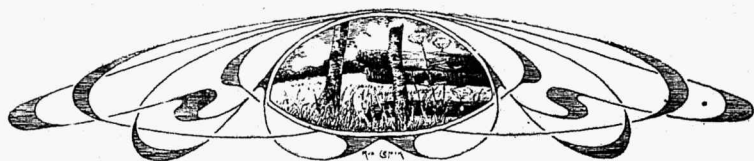
Eks ole värsse ilmestanud tunduvalt see kuulmatult kõndiv öö. Ja millist lüürilisust see üldse aitab luua, näitab kujukalt üldtuntud luuletus „Üle kodumäe“.

Visnapuu isikupärasele luulele erilise tooni annavad veel nn. assonantsriimid (kupli-kopli, rohun-rahun). Kuid vähene osa sellel alal ei ole ka alliteratsioonidel.

Ja millist lüürilisust — lihtsust suudab Visnapuu saavutada ka lühisusega, seda illustreerigu näide viimasest kogust „Põhjalvalgus“:

Ja nagu nisu,
mis võrsuman maast,
nii endaga pisut
ma olla saan.

Kuid lõpetagem. Öeldakse, et luule, tõeline luule on igavene. Ja selles igavikus on koht ka Henrik Visnapuu loomingul. Sest see looming väärib seda.

Muljeid Hollandist.

Juta Saukas.

Valga — Riia — Kaunas — Schneidemühle, Königsberg, Poola koridor, mõnepäevane peatus Berliinis ja edasi Hollandi piirilinn Bentheim. Paljud neist kohtadest on juba muutunud sõja tallermaaks. Suvel, kui neid kohti läbisin, ei arvanud vist küll keegi meist, milline saatus võib tabada seda maad ja rahvast. Ja ei möödunudki palju aega, vaevalt kolm nädalat, kui tollaegse vaba Poola koridori kirjutasime juba ajalukku.

Mitte asjata ei nimetata Hollandit Madalmaaks, sest see maa on madal sõna tõsisel mõttes. Juba Saksamaa piiri ületades paistab silma maastikkude terav erinevus: silm ei haara ühtegi küngast ega kõrgustikku, vaid laiub ainult lame, rohelise maapind, kanalid ja silmapiiril harvad üksikud puud. Raudtee ääres on juba näha väikesi korralikke majakesi, ümbritsetud väikestest lilleaedadest, ja rohelistel heinamaadel söövad musta-valget kirja lehmad ja suured haneparved.

Rong tormab mürisedes ja peatub Amsterdami jaamas. Oleme saavutanud oma esialgse reisu lõppsihi ja jõudnud oma tundmatule maale.

Berliinis viibimise järele tundub Amsterdam väga rahulikuna ja kodusena. Siin ei paista silma ühtegi sõjaväelast, kuna Berliinis moodustavad enamuse jalakäijast just sõjaväelased, nii et tundus, nagu oleks juba siis vallale pääsenud laastav sõda ja kogu linn näis nagu olevat haaratud sõjalisest ärevusest.

Amsterdami läbivad rohked kanalid, mis just sellele linnale annavad tema omapära. Kanalite ääres asetsevad enamasti kaubalaod ja ärimajad. Kanalitel liiguvad alaliselt koormatud paadid, sest Amsterdamis toimubki enamasti kaubandusest kanalite kaudu. Linnas leidub palju puistikke ning parke ja isegi suurem hulk kanaleid on palistatud alleedega. Üheks Hollandi linnade iseäralduseks on jalgrataste hulk. Neid

liigub seal nii palju kui meil pealinnas autosid. Rattad erinevad väga palju meie ratasest: kõigepealt nad on palju tugevama ehitusega ja suurem osa neist kahestmelised. Sellejuures teine sõitja istub ees ja teine tema seljataga, kuna tallama peavad mõlemad korruga. Autosid linnas ei liikle palju ja ka jalakäijad on vähemuses, nii et kasutatavamaiks liiklemisvahendeiks on jalgrattad ja trammid. Hollandlased ise ütlevad, et neil olevat igal ühel jalgratas ja kui väiksed lapsed hakkavad juba kõndima, ostetakse neile jalgratas. Räägitakse naljatoonil sellest, kuidas perekond Hollandis läheb suvitama: perekonnaisa istub ees, naine selja taga, laps süles, toidukorv ratta küljes ja koer jookseb paela otsas rattale järele.

Amsterdami tänavatel leidub palju leierkastimehi ja tänavanurkadel võib kohata tänavamuusikante, kes teenivad omale igapäevast leiba bajaani või viiuli mängimisega. Erilise mulje jätab linn õhtul, kui kogu linn särab tuledes ja värviliste reklaamtuldede meres, ja kui kanalite vesi läigib tuledele vastu ja kanalite kaldaid piiravate põõsaste oksad painduvad vette ja siit sealt kostavad vaikselt ja kaeblevalt veel viimased bajaani ja viiuli helid. Samuti liiguvad Amsterdami tänavatel ka lillede- ja aedviljamütüjad ning aeg-ajalt kaikub läbi tänavate jälle mõne lille müüja hääl, kes reklameerib oma kaupa. Tänavatel müümiseks on erilised kolmerattalised jalgrattad, mille päale on asetatud laud kaubaga, kuid nii, et ka müüja ise istub pääl. Seda ametit peavad nii noored kui ka vanad. Erilist tähelepanu väärivad Hollandis asjaolu, et seal nähakse päikest õige harva. Enamasti alati on taevas tumehall, nii et iga minut võid oodata sadu. Selle aja jooksul, mis mina Hollandis veetsin, võisin ma kokku arvutada neid minuteid, mil ma nägin päikesepaistelist ilma. Päi-

kesepaiste tuli ruttu, kuid sama ruttu ta ka kadus, andes maad vihmale. Kui ka ei sadanud, siiski oli ilm alati sompus ning viluvoitu. Alguses ma mõtlesin, et võib-olla on igal pool niisugused ilmad, kuid kui ma sain kodust kirja, milles kirjutati, et Eestis on iga päev päikesepaistet, teadsin ma, et niisugused vihmased ilmad on jälle Hollandi omapära.

Äritegevus kestab õhtuti kaua, õhtul kuni kella 10-ni. Oh need vaesed müüjad, kes peavad olema kogu päeva seotud oma teenistusega! On üksikuid äritänavaid, kus on nii palju ärisid, et üks äri on teise äri küljes kinni, elumaju ei ole sääraseil tänavail üldse. Need äritänavad on kaunis kitsad ja alati voolab seal edasi-tagasi inimeste meri, söidukeid seal ei liigu.

Holland on tõesti kanalite maa. Üldse, kanalita ei oska Hollandit nagu kujutellagi. Ma mõtlen ka, et hollandlane ei oska vist ilma veeta elada, ta on sellega juba lapsest päale harjunud. Hollandlased on kanged merimehed ja nende pääsissetulekuallikaks ongi kaubandus. Iga päev väljub linnast mööda kanaleid lugematu hulk mootorpaate, mis veavad kaupu. On kohti, kus mitu kanalit ristuvad ja moodustavad nagu väikese mere, nii et on korraga niisugune tunne, et nagu oleksidki sattunud merele.

Hollandis on mainimisväärt just eeskujulik puhtus. Majad on väikesed perekonna-alamud. Majade asemel võidakse peagu öelda majakesed, sest nad on nii väikesed, heledavärvilised ja punaste katustega just nagu nukumajad. Majakesi ümbritsevad igast küljest lillepeenrad ja aiakesed. Kord ja puhtus ei valitse mitte ainult inimeste, vaid ka loomade juures. Nii näiteks ühes talus oli sigalas maha laotatud põrandavaip, mis viis sea lahtri juurde. Hollandis on näha seda, mille poole meil kodukaunistamisaktsiooni kaudu rühitakse. Selles mõttes on meil hollandlastest palju õppida. Hollandi on ju vana kultuurimaa, olnud sajandeid iseseisev, selle pärast on ka arusaadav rahva kõrge kultuur, mis

avaldub igal sammul rahva eluavaldustes. Teed on eranditult kõik asfalteeritud ja korrastatud, kuskil ei leidu korratuid ja poriseid külavaheteid.

Väga tähelepanuväärsed on Hollandi rahvarõivad. Rahvusrõivais on erinevused, mis olenevad eri maakohadest. Üldiselt tuletavad need rõivad meelde meie vanaemaagset rõivastust. Hollandlased kannavad lai, ühevärvilisi või ruudulisi seelikuid ja kõrge kaelusega tumedaid pluuse. Peas kantakse tanusid, mis on valmistatud tärgetatud pitsist. Mitmes maakohas on rõivastuse juures ka eri kombed, näit. Staphorstis on iga vanuse jaoks eri rõivastus. See maakond on selle pärast huvitav, et inimesed peavad sääl kinni oma vanadest traditsioonidest. Piiblit pidavat loetama seal ainult vanas trükis ja kui kirikusse mindavat, siis kantavat Piiblit kaelakee küljes kaelas. Samas maakohas pidavat olema rahvas väga umbusklik välismaalaste suhtes ja vihastuvat, kui neid tahetakse pildistada.

Mõnes maakohas kannavad poisid alla 6 aastat tüdrukutega samasugust rõivastust: pikka kleiti, käharaid juukseid, vahe on ainult tanu väljaõblemises. Hollandi rahva iseäralduseks on samuti tema puukingad. Viimased kuuluvad küll harilikult ainult rahvarõivaste juurde, kuid maal kasutatakse neid alati igapäevases elus; enamasti on kingad värvitud helekollaseks.

Hollandi rahvas on väga sõbralik ja südamlük. Rahva igapäevases elust paistab silma tema suur armastus oma riigi, kuninganna ning iga kuningliku perekonnaliikme vastu. Zeelandi kõige lõunapoolsemas küljes kantakse rõivaid, mille õlgadel on riidest tiivasarnased moodustused. Neid riideid kantakse selle mälestuseks, et nende kuninglik printsess 10-aastasena oli pildistatud samas rõivastuses. Hollandlaste pidulik värv on oranž. Igaühte nimetatakse Hollandis oranjenklantik, kes armastab kuningannat ja tema perekonda. Kui kellelgi kuninglikust perekonnast on sünnipäev,

siis riietuvad kõik, nii lapsed kui ka täiskasvanud oranž-värvilisse kleiti.

Sel suvel olid Hollandis suured pidupäevad, sest kuninglik perekond rikastus ühe perekonnaliikme võrra. Kogu maa näis enne seda pidulikku sündmust elavat nagu mingisuguses rõõmsas ärevuses ja ootuses. Kuninganna suviloss asesses kaunis ligidal Vaudschotenile, kus mina lühikest aega peatusin. Juba mitu päeva enne pidupäeva asetati lossi ligidale üles suured keldlad, mis pidid kuulutama pühaliku momendi saabumist. Igas majas valmistati selleks puhuks erilisi väikesi koogikesi, mis polnud muud kui väikesed ümmargused praetud saialõiked, kaetud võiga, mille peale on riputatud oranž-värvilised iseäralise maitsega terakesed. Nii oligi siis mul võimalus hollandi rahva suurele rõõmule kaasa elada. Hommikupoolel tuli käskjalg teatama rõõmsast sündmusest. Juba kaugelt oli kuulda muusikat ja meie poole lähenes suur auto, varustatud häälekõvendajaga, mis teatas meile sõnumist, mille järel kõlas Hollandi hümn. Auto peatus meie juures hulk aega, millise aja kestel meie kõik palusime kuninglikku lossi kaasa viia meie, kõigi välismaalaste paremad õnnesoovid kuningannale ja hollandi rahvale. Õhtul oli loss kaunistatud ilutulestikuga, kuid liiklemine lossi ligiduses oli keelatud; ligemale kui 100 m ei tohtinud keegi minna. Õhtul külastasime Utrechti. Seal oli alles lahti puhkenud juubeldamine, rahvas oli kõik tänavail, suurem enamus oli end ka maskeerinud. Rahvas oli ülevas tujus, tänavatel tantsiti ja liiguti käealt kinni hoides ja tantsides. Linnad olid kõik dekooreeritud ja oranžiga valgustatud. Maanteede ääres olid ka helgiheitjad oranž-värvilised. Kõik kandsid sel päeval enda küljes midagi oranž-värvilist, kas lindikesi või lillesid juustes või rinnal. Sel päeval oli ka lipu punane vahetatud oranžiga.

Kogu maa juubeldas ja rõõmutses, keegi ei suutnud tagasi hoida rõõmu, mis pakitses igaühe rinnas. Pidutsemised kestsid läbi kogu öö ja ei tahtnud vaibuda ka hommikul; ja veel mitu päeva pärast seda domineeris igal pool kollane värv. Nii-sugune on see väike, südamlilik Holland, kus süüakse ainult valget saia, kuulsat hollandi juustu ja võid, ja kus iga välismaalane leiab sooja vastuvõttu ja kohtlemist. Hollandlased ise ütlevad endi kohta, et kes tunneb Hollandit ainult kui puukingade ja rahvarõivaste maad ja kes usub, et hollandlased ainult oma tänavad puhtad hoiavad, see ei tea veel midagi tõelisest Hollandist. On tõsi, et paljud hollandlased puukingi kannavad ja et omad tänavad puhtad hoiavad. Aga see on ainult sisemise arenemise välispidine kuju. Kes Hollandit tõeliselt tunda tahab, peab inimeste silmadesse vaatama, nende näojooni, suud ja lõuga tähele panema. See on tõeline Holland. Vaba pilk silmades, terve huumor, karedad käed, tugev lõug ja kindlad väljaarenenud jooned suu ümber. Meremehed ja talumehed moodustavad rahva selgroo. Jutustustes, mis käsitlevad meie inimeste igapäevast elu, näete igatsusi kaugetest maa-dest, seiklusiha ja protestivaimu, niisama aga ka selget mõistust ja mõttekindlust. Sellepärast puhastavad nad tänavaid, sellepärast armastavad nad lilli ja väikseid, ilusaid aiakesi oma majade ees. Nad on väikese, aga hea elu tunnustajad.

*

Olen kaasa toonud Hollandist palju ilusaid ja armsaid mälestusi, olen õppinud teda armastama nagu oma teist kodu. Soovin sellele väiksele riigikesele, Hollandile, palju rõõmsaid ja õnnelikke päevi, et Hollandi rahvas saaks elada rahu ja iseseisvana ning ikka armastada oma kodu ja kuningannat.

Vanaisa mälestus.

Aabc.

Karm küll tee
Kandis Tu eluree,
Vanaisa, kadunuke, kallis...

Päikest nii vähe,
(Ah, miks ometi nii vähe!)
Paistis Tu ellu, tõhe —
Kall oli see tõest.

Laastasid laant,
Kulda ent mullast ei saand.
Kesine oli leib.

Rajasid rappa Sa talu
(Ah, millist tõi see valu!)
Julmad löögid kuid elu
Teo tahte röövisid Sult.

Töö kortse näole tõi,
(Ah, pilgu tumestas särava)
Haavu südamesse väsinud löi —
Mii sulges elutee värava.

Karm küll tee
Kandis Tu eluree,
Vanaisa, kadunuke, kallis...

Üks unustatud kirjamees...

L. KANGRO.

Mu kodukohast Aakrest 10—15 kilomeetrit lõuna pool, Pühaste-Salulaanes, peagu Võrtsjärve kaldal, eluneb eesti vaimuilma omapäraseim esindaja — kirjanik ja ajakirjanik Kusta Toom, alias August Toomingas. Keset kohisevat laant, keset metsikut loodust on leidnud see üksiklane oma eluaseme. Ja peavarjaks on sel erakul armetu onnike, kaugel teisist elamuist ja asulaist. Endiseks elukohaks olnud Toomel koguni koobas.

Siin tegeleb Kusta Toom oma mitmekesisel tööpõllul. Kirjanikuna on ta avaldanud pikemaid ja lühemaid jutukei, ja katke ta filosoofilisest arutelust metsa kohta ilmus ühes mulluses „Vaimuse Ideoloogia“ numbris. Sest nähtub, millisel määral Toom on kiindunud loodusse, loodusse, mille mitmekesist palet ta ei väsi metsaelanikuna kiitmast.

Kuid Kusta Toom tegeleb ka ajakirjanikuna, andes ise välja ajakirja „Hää!“. Sealjuures on ta ise nii trükkijaks kui toimetajaks. Ajakiri ilmub kas kord või kaks kuus, nii nagu Toomel aega ja tahet juhtub olema. Ajakirjale saadavad kaastööd nii mõnedki kirjanikud, eesotsas luuletaja Adamsoniga. Raske olevat ajakirja levitamise, ka ülejääk polevat märkimisväärne.

Oma vabakirjaniku kutse juures meeldivad Toomele jalgsimatkad. Matkama minnes matab ta oma kallimad tööriistad, naelutab ukse, ja truu seltsilise, musta-valget kirja peniga, algavad ta rännakud. Jalgsi on ta teinud pikemaidki matku, kuid sageli võid teda kohata ligemates keskustes: Pukas, Rõngus ja Rebastes.

Nii kohtasin minagi teda esmakordselt Rõngus, surnuaia pühal. Meeldiva välimusega noored ei saatnud just imetlevaid pilke sellele surnuaia ühes sopis istuvale, tugevasti habetunud, räpasele ja halvastirõivastatud Toomele, kelle ja-

lanõudeks olid üsna lapitud pastlad. Kuid seda omapärasem ja siiski nii siiras on selle mehe sisim. Vesteldes Toomega nähtub, milline väärtuslik tuum on selle põlatud koore all. Ta on paljus teadlik, leiab huvitavaid märkmeid loetu ja kogu elu kohta.

Oma teekondadel on tal juhtunud ka palju äpardusi. Kord Tallinnas viibides sai ta peni mitmekordseks emaks. Kutsikud asetas siis Toom kotti ja asus rongile. Kuid hoolsad (ja siiski väiklased) ametnikud leidsid, et Toom on sellega protokollil pälvinud. Ei avatud talle kord Tartus ka kohvikuust.

Alati pilk maas, piip sageli kustununa ja kahaga allapoole suus ning saatev peni nuuskimas teeveeri — nii tunned juba kaugelt Toome kui matkamehe.

Hiljem külastasin Toome ta kodus. Toom istus oma tarelävel ja pahvis mehiselt piipu. Armetu oli ta elamu nii sees- kui ka väljaspoolt. Tuba täidetud trükkimise ja raamatukõitmise abinõudega.

Kuid Toomel leidus ka mitmekesist kirjandust, küll eesti, saksa, prantsuse, vene ja esperanto keeles.

Paremaiks sõbruks on talle ta raamatud ja töö. Raskusi tegevat talle ta oma sõnade järgi kõhumured. Ei too ju suurt tulu see ajakirigi. Küsimusele, kuidas ta suhtub tänapäeva noortesse, ta vastab, et noored ei suutvad teda ja tema noori mõista.

Lahkudes mõtlesin, et Toom on küll vist osaliselt käinud lause järgi: tagasi loodusse, ja seda mitte ainult hingega, vaid ka kehaga. Vist hingeliste pettumuste ja kannatuste mõjul on ta tüdinud inimestega igapäevlemisest ja asunud vaikivasse metsa.

Suvel ümbritsetuna looduse hurmast ja võluvusest, talvel aga Põhjala kargusest ja lumehangest piiratuna — nii elab Salulaane erak Kusta Toom.

VILSANDI — Põhjala loodusharuldiste saar.

IUHO.

Omapärane elamus on mootorpaadiretk Papissaarest Vilsandi: kogu sõidu kestel kõigub vee sügavus poole ja terve meetri vahel, mistõttu põhi on alati nähtav ja madalamais kohtades saab paat sageli tõukeid allveekividelt ning mõnikord isegi teeb sõitu piki merepõhja, kuid vahvalt surub ta end siiski edasi sihtkoha poole.

Vee erilise madaluse tõttu mullusel põuasel suvel oli täiesti võimalik jalgsi minna mõnelt neemelt rohkete laidude kaudu Vilsandisse. Aastaid tagasi võidi selline „merereis“ sooritada õige hõlpsasti, kuid hiljuti on süvendatud üht pisiväina kalurite paatide tarvis ja seetõttu on nüüd juba raskem üle pääseda.

Papissaares oli huvitav jälgida kapt. Teäri purjekate ehitustööd. Neid oli seal parajasti kaks; väiksema kere-raamistik näis olevat valmimas, kuna suurem — 137 jalase pikkusega tuleb ta suurimaks Papissaares valmistatud aluseks — oli veel päris skelett, sellelgi puudus ninast ja ahtrist suur osa. Laevad ehitatakse tammest — seda kallist puud saadakse tänapäeval veel Lääne-Saare põliseist tammikuist. Laevaehituseks sobivate tammede arv on aga päris kokku kuivanud. — Töölised askeldasid laevakeres ja tööpai-

gas kui sipelgad ja säälsamas käis kibe töö täävi voolimisel.

Tööde eduga arenedes väljub Papissaarest juba mõne aja pärast järjekordne kaunis purjekas, merede lind ja haruldus, — maailmamerele lehitama eesti trikoloori.

Vilsandis oli meil vastas mõnus ja naeratav (nagu alati!) hr. kapt. Toom — linnuriigi „kuningas“ ise. Kuna saabusime saarele kella 19.30 paiku, siis jäi tutvumiskäiguks ja einetamiseks napilt 3 tundi aega. Siirdusime kohe nägusasse suure rõduga turistide kodusse, mis osutus seestki hästi puhtaks ja kasutamise — ka odavaks. Nautisin koos oma kaasmatkajatega, kelledeks oli mulgi abielupaar Viljandist, suurepäraselt vaadet õhtusele kullassäten-davale Läänemerele ja kaugeile laidudele linnuparvedega neil tiirlemas. Matkajaile tarvitamiseks oli laual kiiker, kalliväärtuslik ese, mille oli kinkinud kapt. Toomele ühe saksa laeva meeskond hädas neile osutatud teenete eest — nii seisab kiikri-tasku plaadil. Kui olimes kirjutanud oma nimed mahukasse külalisraamatusse, astus sisse hr. Toom ja alustas sujuvat keskustelu. Sujuv oli keskustelu just tema suurepärase vestlemisoskuse tõttu. „Lindude Kuningas“ osutus väga lahkeks, ju-

tukaks ning humoorikaks meheks, just nagu teda lootsingi näha. Hiljem, kui palusin talt kaardile saare postiagi templit mälestuseks, sain koguni kõik viis võimalikku templit. Kuna hr. Toomel oli rohkesti ettevalmistusi kindr. Reegi homse külaskäigu tõttu, siis tuli meil tutvumiskäik sooritada kiirendatud korras. Paadil sõudsimel lähedasele suurimale Vaikale (Vaika-laide on kolm), mis osutuski selleks kuulsaks linnuriigi keskuseks, kus pesitseb igasuguseid, iga võimalikku liiki merelinde ja kus lindude kisa on alati. Kehva kaljusaare taimestik on siiski väga mitmekesine — siia kuulub meil Eestis haruldasi ja isegi mujal leidumataid taimi. Lähedal meres asetseb korallsaar tõendab vulkaanilist tegevust minevikus. Korallsaar siin kaugel põhjas on väga haruldane nähe. Saare madalal rannavees võidakse näha tõelist looduse imetööd. Suured aukudega kiviplaadid, milledest kapt. Toom rääkis, et neis aukudes olevat asunud miljonite aastate eest mingid orgaanilised olevused, kes ajajooksul hävitati vete poolt ja uhuri pesadest välja. Need hauad olevat maailma sellelaadilistest vanimad.

Saarel tuleb liikuda eriti ettevaatlikult, mitte purustamaks linnupesi munadega. Looduslike pesade hulgas on rohkesti ka inimkäte poolt ehitatud pesi kaljupragudes ja rohus. Pesi on maas igal sammul ja nende „kaitsevõrre“ tõttu on neid raske eraldada hallist kaljupinnast. Linnuriigi valitsushooned paistavad juba Vilsandist. Vaadeldes neid lähemalt ei jõuta küllalt imestella suuri, neist üks isegi 8-kordne, kividest, laudadest ning savist meisterdatud maju ja nende tarku elanikke. Majade kõrgus, olgu rahustuseks üteldud, pole siiski pilvelõukujaslik — vaid 1 $\frac{1}{2}$ m umbes. Arvasime, et küllap nood uhked linnumajad on kapt. Toome ehitatud. Taoti peatus meie juht, näitas mõnd taime või lindu ja selgitas selle päritolu ning omadusi. Huvitav oli nn. põrgukivi, nagu seda kivi nimetatakse. See imeliku nimega

ümardunud kivi asetseb ja loksub rannas sügavas augus, mille ta ise sajandite jooksul, võibolla, on uuristanud, ja igakord, kui lainemüür jõuab rannale, liigub kivi oma põrgu-augus. Minu saarel viibides olid linnud suures enamuses oma pojad juba välja haudunud, pesi munadega oli maas siiski rohkesti. Sobivaim aeg linnuriigi küllastamiseks on jaanipäeva paiku, mil saar lausa kubiseb hauduvaist lindudest pesades.

— Vilsandi muuseum on muidugi linnumuuseum oma arvukate täistopitud igat liiki tavaliste ja haruldaste merelindude, nende munade ja pesadega. Äärmiselt huvipakkuv oli pildiseeria muuseumi seinal, mille on pildistanud oma uurimistööl Vilsandis keegi saksa teadlane dr. Ecke ja mis näitab piltlikult merikajakate „näoilme“ muutumist linnu meeoleolu muutumisel. Üteldakse, et inimese nägu on ta hinge peegliks — teadus ütleb, et nii on ka linnu juures. Rohked diagrammid seintel kinnitavad, et Vilsandi on Eesti ühtlasima temperatuuriga maakohaks. Saare legend on annud inspiratsiooni kellelegi taidurile, kelle maalings, mis kujutab vanasarviku merreajamist saare vägilase poolt, ripub muuseumi seinal.

Kaunis vaade Vilsandile, Vaikadele ja Loonalaiule avaneb saare tulitornist, mis on Eesti läänim tulitorn ning Eestimaa valvur tema läänepiiril. Loonalaid on samuti meie riigi läänim saar, läänepoolseim kindla maa tükk, kus kõlab eesti keel ja lehvib Eesli rahvuslipp.

Vilsandi on muutunud tuntud turismisaareks, tänu eeskätt oma lindude rohkusele ning mitmekesisusele ja laidude haruldasele geoloogilisele ehitusele ning taimestikule. Kindlasti on aga saart kõige rohkem tutvustanud hr. kapt. Toom — Vilsandi linnuriigi kuningas — suurepärase isiksuse ja raugematu töömees oma armastatud põllul.

Vilsandile ja Vaikadele on Kõigevägevam igast oma sünnitiste salvest nagu näpuotsaga natuke puistanud — nii oleks otsus saare kohta.

Lahkumine.

M. LEPIK.

„Nüüd ma alles taipan, kuivõrd sust hoolin, väike Mart,“ ütleb Buchstaben liigutatult. Oma sõnade kujukaks tõendiks suudleb ta viimasedki tema silma veest kuivaks jäetud kohad Mardi näol sama märjaks kui äikesevihma kätte jäänud pesutüki. Selle peale Mardikene sorib viisakalt omapoolsetes teenetes, kuid vaatamata pingutusile ei leia sealt mingit erilist poolehoidu Buchstabeni vastu. Mis siis sellest, et too on nii vana ja nende äri kauaaegne raamatupidaja ja et kolib nüüd Saksamaale. Küllap temal, Mardil on vist õelaimat liiki iseloom, et ei nuta ühes Buchstabeniaga, aga mis sinna parata — vana on ju nii pagana kentsakas! Eks öde Ainagi arva täpselt samuti. Kuulake ainult, mida vana taas räägib! — „Ennäe Marti! Tema saab enesele nüüd selle hinnalise puutüki. On teine ühest mõisahoonest säilinud jäänus peale revolutsiooni laastamistööd. Vana Buchstaben oli seal kord „Hauslehrer“. Mart juba oskab ajalooost hoolida!“ — Ja Buchstaben libistab veel viimast korda oma käe õrnutsevalt üle väärteseme. Samuti annab ta Mardile ühe kuivetanud puuoksa, milline murtud vanamehe noorpõlve neikese oma käega. Isegi oma lapsepõlve lelud paari käbi ning luunööbi näol kingib Buchstaben Mardile. Ja tinalahmad ja paberinukud... Buchstabeni longuvajunud taskud näivad sisaldavat ammutamatuid aardeid. Nendega on Mardi meelet lugu nagu beduiinipoisi hõbeseekliga ühes muinasloos, kes olles ühe seekli ära kulutanud ikka uue leidis asemel olevat. Ning ongi Buchstabeni nägu selline, nagu tooks ta taskutest esile vähemalt hõbeseekleid. Suurim „seekel“ on määratud mälestuseks Mardi õele Ainale Goethe „Noore Wertheri kannatuste“ näol.

Wertherilt pöördub Buchstabeni tähelepanu uuesti Mardile. „Kinnita siia nõõpnõelaga sedelike, kulla poeg, et see on kohe päris keiserlik ese, see puuoks. Ununeb ju nii mõndagi.“ Ja jälle suudleb ja patsutab Buchstaben Marti. Mardil on äkki pisut nagu paha olla selle

tunnetevoolu objektina, — ebamõnus ning piinlikki. Noogutab vaid kuulekalt pead, ning töötab siis ikka kinnitada sinna nood paberisildid. Temal, Mardil on piinlik, aga Aina vist küll ainult igavleb Buchstabeni juttu jälgides. Mardil on õigus ainult teatava määrani: nimelt praegu lõbustab Aina end üpris hästi teatava kahjurõõmsa aruteluga. Mõtleb, et mine-tea, palju sellest Buchstabeni muuseumist on säilinud veel nädala aja järele pääle vana ärasõitu. Küllap vist vennakesel puudub meel antiikva jaoks. Või miks siis peaks tema Aina saama säärasesse valgustatud seisundisse kellegi sentimentaalse noore Wertheri kannatuste psüühiliste üksikasjade suhtes, millest see Buchstaben praegu nii innukalt jutlustab? Meelsamini Aina mõtleb millestki huvitavamat. Noh näiteks — tema tulevane ei tohiks küll nii palju piriseda kui Buchstaben, sõitku ta siis kas või laiskade maale määratuna liigsöömise piinarikkale surmale. Väga ebamehelik joon Buchstabenis. Aga ta on ju ka nii vana... Nutku siis pealegi, Aina ei takista. Aga Aina tulevane...

Aina mõnusa mõtiskelu katkestab naiselik Buchstaben.

„Ärgu Aina-preili arvaku, et mul kerge on. Peaaegu meelsamini oleksin kogu oma vara vette visanud kui loovutanud nende ahnete kupeldajatest-mamslite käte vahele. Kuidas küll Buchstabeni tagant on varastatud! Mu emalt päritud meespealilledega riidehari, mu piltpostkaartide album ning teised südamelähedased esemed — kõik läinud! Isegi pisikese kaktuse olid nood ülesostjad tasku pistnud — puhtpaljast näppamise rõõmust.“ — „Aga miks te siis lähete, härra Buchstaben, kui minek nii paljude ebameeldivustega seotud on? Kas teid ka „führer ruft?“ huvitub Aina, kuid taipab peagi, et on õelnud midagi praegusel hetkel ebasobivat. Buchstaben aga ignoreerib torke ning asub truu-südamlikult asja selgitamise kallale: „Kui midagi siia jääks, Aina-preili. Aga kõik läheb. Meie headtegevad organisatsi-

oonid, meie kaardipartiid vanapreilide Hochmeierite juures, meie eelõhtud à la München. Sõnaga — kogu sakslus läheb ning läheb kirikki — ja vana Buchstaben ühes nendega.“ — Noh, kui juba armas jumalgi on väljarändamise poolt, mis siis veel mina sõandan öelda, motiveerib Aina oma vaikimist. Aga ega Aina mõista, et on siiski veel midagi peale mineku pisikeste ebamõnususte, mis võiks Buchstabeni lahkumise Maarjamaalt raskeks teha. Tema elurutiin, millest ta ennast lahti peab rebima. Võibolla tema uuel kodumaal asendamatud traditsioonid, mille külge Buchstaben kui vana sugukonna viimane võsu, on tugevasti kiindunud. Ning mälestused. Aina ei hooli palju mälestustest,

tema ei tunnusta Wertherigi sentimentaliteeti. Aga Buchstabenile tähendavad nad väga palju. Buchstaben läheb küll oma isade maale, aga jätab maha mälestustega läbiimbutatud kodumaa. Ja võibolla see polegi praegu ainult Mart, keda ta seal piinab oma hellitustega. Võibolla ta kaelustab kõike seda tema meelest hindamatut, mis maha jääb Mardikese isikus, lihtsalt kuna kedagi teist kaelustada pole. On kurb, kui Buchstabeni vanal kodumaal keegi väike poiss peab sallima õrnutsemise ebumugusi, niisama aseainena. Tinaraskeks muutub Buchstabeni meel. Vaid vähe aega on talle antud olla veel see Buchstaben, kel on tõesti ikka kodumaa.

Maikellukeste ööl.

TALVI. R.

Päev haldjana varju vast kippus —
kuu valvab mu akende vahel.

Koit varitseb kõrguste tipus.

Õö purjetab sinisel lahel.

Tolm nukrutseb riuli jalus,
eel ilu sest jahedad hanged.

Mu küünlal on vaskne nüüd alus,
raudraskena lauale langeb.

Ning raamatul punasel kaaned
on jooni ja vagusid täis.

Vaid maalil, mis laenatud laanest,
raam mustjas veel kaunina näib.

Kuu hoolsana põrandal astub,
veab valguse seintele manu.

Tuhmkollaselt vaatavad vastu:
vaip, riul ja tumehall tanu.

Märkmeid Soomest*)

FRIEDRICH PRENTSEL.

Ma ei tahaks oma kirjutises kirjeldada Soome ilu ja soomlaste lahkust — neist on olnud isegi juba palju juttu. Annan edasi seda, mis sageli matkajale tähelepanemata jääb.

Kõigepealt ma ei uskunud kojuigatsusse, pidasin seda vaid sõnakõlksuks Hiljem, kui olin Helsingis, Imatral, Punkaharjul või mujal — kõikjal pakitses hinges midagi Eesti ja Valga järele. Mis võis see muud olla, kui kojuigatus! Mu keha oli Soomes, süda oli Valgas.

Sõjameeleolu andis end tunda ka Soomes. Keegi meile küllatunud sõdur jutustas, et praegusel äreval ajal on neil sõjaväes karm kord. Magada saavat vähe, kuna öösiti tihti segavat und kõiksugu häired. Söök olla ka vilets. Era-korralise aja tõttu on sõdureid palju, sööki seepärast vähe.

Aga need igatliiki voorimehed on Soomes naljakad elemendid. Meil on töövoorimehel (vankril muidugi!) neli ratast all, Soomes puha kaarikud. Troskadel on'd küll neli ratast, aga jälle autorattad. Sõida kohe nagu autos, ainult mootoris on vahe! Teisel bensiinimootor, teisel — kaeramootor.

Olin siiani arvamisel, et soomlased ja rootslased saavad isekeskis hästi läbi. Tuli aga välja, et soomlased on rootslastega tihti tuttupidi koos. Eriti agarad olla tudengid. Rootsi tudeng olla upsakas ja uhke soome tudengi vastu ja ei hoolivat tast. See muidugi soome tudengile pole kontipidi ja nii ta tegevat tihti rootslasele „väikselts ära.“ Vahel tulevat pussitamisigi ette.

Mulle torkas Soomes silma „väsinute“ vähesus. Valgas võib selliseid tüüpe sageli kohata. Ise seisab vaevalt jalul, aga jorutab laulda mis kole. Üht „väsinud“ soomlast kohtasin siiski Savonlinnas. Inimesed läksid tast aupaklikus

kauguses mööda. Mul oli kohe kodusem tunne — tuletas Valgat meelde!

Mõni sõna Soome raudteedest-maanteedest. No need on küll hullemad kui maanteed meie Haanjas. Muidu korralikud teed, aga teevad hullemaid keerde kui „s“. Raudteed lähevad tihti väikesest mägedest läbi, tekitades lausa tulleid. Kui läksime oma kahetuhandakilomeetrilisele autotulele, siis oli meil autojuht, kes sellisel maanteel 100—125 km/t sõitis! Ise juhtis parema käega, vasakuga tossutas suitsu ning puhus juttu ajada. Kottpimedal ööl, kui vihma tuli ojadena ja müristas, see metsik mees viirus 90 km/t!

Helsingis viibides oli mulle meeldivaks üllatuseks külaskäik O. Y. Suomen Yleisradio'sse (Soome ringhääling). See õnn sai osaks meie õpilasvahetuslaste seast kahele tüdrukule Tartust ning Rakverest ja mulle. Koulumatkailutoimisto esindaja tutvustades meid linnaga viis meid ka ringhäälingusse, kus tutvusime kõigi selle saladusiga. Nägime ka üht kuuldemägusaadet. Siis tuli aga pomm! Äkki leidsime endid kaunis väikeses toas mikrofoni ees, mis järgmisel hetkel lülitati sisse ja kohe hakati meid pommitama soomekeelsete küsimustega, millele püüdsime vastata samuti soome keeli. Varsti oli aga sellisel ootamatul naljal lõpp ja mõne minuti pärast kuulsime endi hääli heliplaadilt, kuna raadios siis, kui viibisime juba kodus. Sügava bassina kuulsin oma häält raadios, mis mind väga üllatas.

Järgmisel hommikul olime teel Eesti pinnale.

*) Toimetuse märkus: Õpilane Fr. Prentsel viibis 1939. a. suvel hõimumaal õpilasvahetuse korras. Käesolev matkakiri on kirjutatud enne Soome-Vene sõja puhkemist.

Õpilasingi juhatus ja sektsioonide esindajad 1939./40. õppeaastal.

All vasakult: M. Lepik, E. Kald, A. Pang, J. Palvadre, A. Priuhka, H. Veldre ja L. Kangro.
Keskkel: R. Einer, V. Usatenko, P. Riitson, G. Gross, K. Aru, G. Bachverk ja H. Kattai.
Ülal: E. Stafenau, F. Silland ja L. Allas.

MÕNDA «ÕPILASRINGI» TÖÖST 1939./40. Õ. A.

«Õpilasingi» on koondunud üle kahesaja tegutsemishimulise noore, kumad leiavad küllaldaselt võimalusi enesearendamiseks ja meelelahutuseks. Käesoleval kooliaastal töötab neli ringi, mis kõik rahuldavalt funktsioneerivad. Möödunud poolaastal peeti mitmekesise sisuga referaat- ja vaidluskoosolekuid, korraldati võistlusi ja toimetati õpilaspere häälkandjat «Hõik».

ÕPILASRINGI JUHATUS:

Ringivanem — õpet. J. Palvadre.	Laekur — L. Kangro.
Esimees — A. Pang.	Sekretär — E. Kald.
Asemik — G. Gross.	L. Allas.

Revisjonikomisjon: G. Bachverk — esimees, K. Aru — sekretär ja V. Lindenberg.

SEKTSIOONIDE JUHATUSED:

1. Humanitaarsektsioon:

Vanem — õpet. K. Ainver.
Esinaine — M. Lepik.
Juhatusliikmed: I. Saks, H. Tera, M. Lõhmus ja H. Tiivel.

2. Spordisektsioon:

Vanem — õpet. G. Loor.
Esimees — P. Riitson.
Juhatusliikmed: A. Priuhka, V. Lindenberg, H. Tuul ja K. Viljari.

3. Muusikasektsioon:

Vanem — õpet. H. Valdmaa.
Esimees — V. Usatenko.
Juhatusliikmed: E. Kütt, V. Haas, R. Kubjas ja V. Ehala.

4. Male- ja reaalteaduste sektsioon:

Vanem — õpet. S. Mägi.
Esimees — F. Silland.
Juhatusliikmed: B. Grave, R. Lepner, I. Hommik ja Muller.

Noorsugu olla, see tähendab olla enam kui keegi kohustatud ühiskonna ees. Noorusaeg on aeg, et näha, mida vajab isamaa ja rahvas. Praegune aeg on raudne ja nõuab mitte enam ainult unistus-roosilist, vaid raudset noorust, distsiplineeritud, rakendatud jõulist noorust.

Isikuid enne kõike, tahtekindlaid, kavakindlaid, ausaid ja oskavaid isikuid! Selles näen ma meie koolinoorsoo suurimat ja tähtsamat ülesannet meie tänapäeva ühiskonnas ja vaimsuses.

Kõik noored, anduge täie tõsidusega isetegevusele koolis!

Avaldan suurimat tänu hooldajaile-õpetajaile ja kõigile kaasnoorile tehtud töö eest ning soovin indu edaspidiseks tegutsemiseks.

A. PANG.
Õpilasingi esimees.

ARP RULLINGO:

VEIDER ARMASTUS- LUGU.

K/Ü. «Loodus», 1939.

ITI SAKS.

Olles läbi lugenud „Veidra armastusloo“, paistab kõigepealt silma, kui väga selle teose sündmustik tuletab meelde Hamsuni „Müsteeriume“. Mõlemas raamatus esitatakse lugu salapärasest vaimuhaigest mehest, kes ootamatult ilmub väikeasulasse, armub seal teisega kihlatud kaunitari ning lõpetab elu endatapuga. See üllatav sarnasus võib muidugi olla vaid juhus: mainis ju Arp Rullingo ise kusagil, et tema teos põhineb tegeliku elu sündmustel. Ent ometi see seik, röövides „Armas-
tusloolt“ tema uudsuse ning omapära, kahandab tunduvalt teose väärtust, milline selletagi oleks kaunis küsitav. Et lugejat peategelase Saarde traagikale kaasa elama panna, olnuks vaja põhjalikumat ning üksikasjalikumat aine käsitusviisi. Saarde, keda me tunneme küll kui haiget, aga peaaegu üldse mitte kui inimest, ei saa meile seetõttu küllalt lähedaseks. Veel enam ebamäärased ja pealiskaudsed on Erika Thalströmi ning teiste alevielanike kude kujud. Kogu aeg vahenditult Saarde ümber keerlev sündmustik on võrdlemisi üksluiselt jaotatud aleviseltskonna koosviibimiste, preili Thalströmi kojusaatmiste ja peategelase haigushoogude vahel. Viimased moodustavad teose parima osa. Vaimuhaige kujutelmad ja eriti tema fantastilised jutustused (näit. lugu dzigitist) on võimelised lugejat haa-

rama. — Kuigi teos on kirjutatud elavas, omapärasel stiilis, kipub ometi kohati segama lausa kooliõpilaselik algelisus ja viimistlematus. Näitena tsitaat lk. 210: Ta kiirustas, et jõuda koju. Tee tundus pikana, kuid viimaks jõudis ta ometi koju. Kas samuti viimistluse puudulikkusest või lihtsalt mingi odava põnevuse tekitamiseks on mõningate salapärase seikade lõplik lahendamine hoopis jäetud fantaasiarikaste lugejate hooleks. Nimelt: kes oli tundmatu blond daam, kes vestles Saardega Loopre rahvapeol? Ja kuidas tekkis peategelase paremasse õlga noahaav, kui ta sooritas enesemõrva mürgitamise teel? — Üldiselt näib, et teoses esinev huvitav probleem oleks võinud saada aluseks haaravale, psühholoogilisele romaanile, ent algaja autori küündimatus laseb seda vaid aimata.

MEIE EESTI EMAKEELEST.

HILLAR KATTAI.

Nii mõnigi tunnustatud eesti keelemees (Joh. Aavik jt.) pole kokkunud avalikult väitmast, et nüüdne eesti keel ei ole väärliline kandma kultuurkeele nimetust, ja et palju uuendusi tuleks radikaalselt teostada, enne kui saame igati kultuurilise ning kindla ehitusega emakeele. Tõesti, meiegi teame seda, ja teame ka, et vigu ei tule peita, vaid avalikkuse ette tuua ja selgitada kõigile, kuidas neid parandada, ja veel rohkem — kuidas vältida! Niisiis, olgem teadlikud oma emakeele tõelisest tasemest ja tehkem kõik tõstmaks seda üha! Ärgem petkem endid pidukõnede ilutulestikuga, vaid süvenegem ise oma keele rakingusse, uurigem seda kõigekülgsemalt noorusliku innu ning vaimustusega, tarvitagem kõnes ainult häid vorme ja sõnu, võimalikult rohkesti uusi häid sõnu — sest igapäevaseks tarvitamiseks on need ju õpikuis antud! — nii toimides kultuuristame oma kaunikõlalist eestit ja samuti kultuuristume ise. Meie ülesandeks on tõsta eesti kultuurkeelte ritta!

Alljärgnevas mainin kõige sagedamaid, lausa valusasti kõrvu torkavaid, keelevigu ja esitan mõne uuendusliku vormi.

1. Et „ega“ tähendab „ei ka“, seda ei tea paljud (õpilased), isegi mõned õpetajad mitte, sest kuidas teistiti põhjendada nende „ega“ vigu. Tavaliselt tarvitatakse ei-sid lause-konstruksioonis enam kui vaja. Näiteks kolme ei-ga lause: Meie maal ei leidu ei kõrgeid mägesid ega (= ei ka!) sügavaid orge. Õigem oleks ütelda: Meie maal ei leidu kõrgeid mägesid ega sügavaid orge. Tuleb aga ütelda: Ei sügavaid orge ega kõrgeid mägesid leidu (ilma ei-ta siin, sest eespool on eitus olemas) me maal. „Ega sa tea seda?“, mitte: „Ega sa ei tea seda?“!

2. Ikka veel segatakse omavahel „vast“ ja „vahest“. Tuleb teada, et „vast“ tähendab äsja, alles, hiljuti ja vahest = võibolla (võib-olla) ning mõnikord. Näit.: Vastavatud (= äsja-avatud) haigla leidis üldist kasutamist; kuid: Vahest (= võibolla) on see siiski võimalik.

3. Isikule, kes tulnud esmakordselt Valka, on väga võõrastav kuulata „Ilmarine“-tüüpi sõna väära käänamist. Siin üteldakse (põlised valklased terves koosseisus!), uskudes öeldu õigusse (tähistan hääldamise): ilmariinesse ja ilmarriines. Tuleb ütelda sisseütlevas käändes ilmarisse e. ilmarisesse ja seesütlevas käändes ilmarises. Peetagu ometi meeles, et Ilmarine ja Vanemuine (äsja alles reklaamis „Vanemuine“ end, kuulutades: Külastage „Vanemuiset“) käänduvad nagu eestlane'gi! Valklased tarvitavad väära ka teatrinime „Säde“. Omastav on „Sädeme“, mitte „Säde“; „Sädemesse“ e. „Sätte“ (viimane vorm on Valga algupäraga, kuid siiski hää), mitte aga „Sädesse“.

4. Eesti keele seaduste järgi tuleb eestilisi inimnimesid käänata samuti kui vastavaid üldnimesidki. Vähe aga toimitakse selle põhjal. Inimnimi Mägi tuleb käänata kui vastav üldnimi „mägi“: omastav sellega Mäe, osastav Mäe jne., mitte omast. Mägi, osast. Mägit ja sellises tardunud joones edasi. Kuna ametlikes ürikuis jäetakse nimetavaline vorm muutmata (selguse pärast, nagu põhjendatakse!), koolis aga nõutakse muutmist, siis on tekkinud suur segadus eestipäraste inimnimede käänamise ümber. Rannamees on omastavas Rannamehe ja osastavas Rannameest (e. Rannamees't; apostroof on siin tarbetu) ametlikult aga omast. Rannamees'i jne. — kõigis käändeis nimetavaline vorm säilib, lisatakse vaid vastav lõpp. Kui nüüd nimet. on Rannamees, siis võivad ka ametlikud kirjamehed segimineku kartuseta kirjutada omast. Rannamehe, sest nimetavaks on ju ainult üks võimalus, nimelt — mees. Vahetegemine ürikute keele ja igapäevase suhtlemiskeele vahel on halb ja taunitav. Soome keel ja läti keel, näiteks, ei tunne sellist peenutsevat vahetegemist: Rantamies on nii keskustelukeeles kui ka ametlikus keeleski omast. Rantamiehen. Oleks loomulik, kui eestilisi inimnimesid nii ametlikus- kui ka keskustelukeeles käänataks kui vastavaid eesti üldnimesid.

5. Me tarvitame sõnu: õpilasing, töölisteatel jne.; samal ajal ka näiteks vorme: laplaste küla (või isegi laplasteküla!), mesilastehoid jne. Ütleme samuti eestlasest tüdruk (e. eesti tüdruk; eestlane-tüdruk on aga lubamatu!) Sõnade õpilasing ja töölisteatel eeskujul ja kuna selline liitumine on täiesti lubatud (õpilane + ring = õpilasing) võidakse tarvitada ka: laplasküla, eestlasküla, mesi-

lashoid, eestlastüdruk jne. Meile mitmeti eeskujuks olnud soomes ongi tarvitusel selline liitumismoodus: lappalaistytto, mehiläishoito, eestiläistytto, eestiläiskylä jne.

-ne + nimisõna-tüübiliste liitsõnade moodustamine tulekski (võimaluste piires) teostada mainitud kombel. Meie keel võidaks sellega palju.

Ülevaadet «Valgest Majast» 1939./40.

R. A.

Valga „Valge Maja“ astus uude õppeaastasse mitmete põhjapanevate muudatustega. Esijoones väärib märkimist, et 1. oktoobril toimus vahetus koolijuhataja kohal: direktor A. Raudsepp, kes koole juhtinud alates 1934. aastast, siirdus Petseri Gümnaasiumi juhataja kohale, kuna senine Petseri Gümnaasiumi direktor A. Rikken asus juhtima Valga Gümnaasiumi ja tema sõsarkoole „Valges Majas“.

Samuti käesolevast õppeaastast alates tõstis Haridusministeerium koolide õppemaksu, mille järgi end. 55 krooni asemel on nüüd õppemaks gümnaasiumis, progümnaasiumis ja reaalkoolis kujunenud 75 krooni, kuna kaubanduskeskkoolis õppemaks on jäänud endiseks — 50 krooni.

Muudatusi on olnud ka kooli õppejõudude peres: nii lahkus pedagoogilisest perest ladina keele õpet. H. Kuurme, siirdudes tegelikuks pastoriks Põltsamaale, ap.-õigeusu õpetaja O. Reis, kes siirdus pedagoogiumi, usuõpet. M. Tammik, kes siirdus Rakverre ja usuõpetaja A. Tammik. Nende asemele tulid uute õppejõududena: usuõpetuse alal — Treffneri gümna. õpetaja R. Peiker, kes aga 1. nov. siirdus pastoriks Vaivarra ja tema järglaseks tuli Halliste kog. õpet. J. Sellio. Ladina keele õpetajana astus 1. aug. m. a. alates ametisse K. Keinaste, usuõp. alal ap.-õig. Antsla kog. preester J. Kraav, riigikaitse õpet. alal lisaõppejõuna töötuskeskkooli õpet. K. Ruut.

Esmakordselt sel õppeaastal algas tööd ka gümnaasiumi lõpuklass, mis eeloleval kevadel saadab välja oma esimese lennu. Sellega on gümnaasium ühes progümnaasiumi ja reaalkooliga lõplikult välja kujunenud ja nende struktuuris ei ole ligemal ajal ette näha mingisuguseid murranguid ega muudatusi. Väljakujunemist ootab veel vaid kaubanduskeskkool, mille viimane (IV) klass veel tegevust ei ole alustanud ja sellega see õppeaasta selles koolis veel lõpetajaid ei anna.

Õpilaste arv „Valges Majas“ praegusl hetkel on 658. Nendest gümnaasiumis 123, progümnaasiumis 273, reaalkoolis 159, kaubanduskeskkoolis 123. Õpilastest ülekaalukama osa moodustavad tüdrukud — 345, kuna poisse on 313. Gümna. ja keskkoolis on ülekaal tütarlaste kasuks 7 õpilast, kaubanduskeskkoolis 25. Päritolult domineerivad linnaõpilased 356, kuna maaõpilasi on 302, seejuures maaõpilaste tunduv ülekaal on kaubanduskeskkoolis, kus maaõpilaste arv kahekordselt ületab linnaõpilaste arvu (m. — 82, l. — 41). Maaõpilased on ülekaalus ka reaalkoolis. Seevastu progümnaasiumis ja gümnaasiumis domineerivad linnaõpilased.

Õppejõudude arv „Valges Majas“ on praegu 30. Juure arvates ametnikud ja teenijad, teeb koolis ametisolev personaal kokku 36 inimest. Iga õpetaja kohta tuleb õpilasi keskmiselt 22. See arv on iseenesest teoreetiline ja ei ütle midagi, sest klassikomplekti keskmine

koosseis on gümn. 41, progümn. ja reaalkoolis 46, kaubanduskeskkoolis 41 õpil., kellega õpetajal tuleb tunnis tegeleda.

Ühenduses õppemaksu tõstmisega on paisunud ka kooli eelarve ja majanduslik läbikäik. Sedamööda eelarve on tasakaalus kr. 37.700 endise kr. 25.000

asemel. Kuid vaatamata suurenenud läbikäigule, on tulud ja kulud jäänud tasakaalu, kuna õppemaksu tõusule sellisid tulude tõusu teeb tasa koolile pealepandud suurenenud kohustused, kuna riik teatavasti õppejõudude palgakuludest pool määras koolide (resp. ülalpidajate) kanda.

AJAVAIM.

„Ma tean, et ma midagi ei tea,“ ütles mongolismi mõttemaailma esindaja Laotse. Hiljem kordas seda Sokrates. Ja nad olid siiski omaaja targimad inimesed. Nüüd kuuleme sageli seda ja teisi sarnaseid lauseid, kuid öelduna, et näida midagi teadjana. Ei arvagi sarnane „filosoof“, et ta seda nii tabavalt on öelnud oma snobismist hõõguva isiku kohta. Vähe haritud, kas hinge või mõistuse poolest, näivad alati targemad kui nad tõelikult on. Nende kasvatajaks on olnud palavikus vaevlev ajavaim, kes ei tea isegi mida nõuda oma aja inimesilt.

*

Olevat taas vaimsete huvide mõõnaaeg meie noorsoo keskel. Noored ei tundvat Nietzschet, Schopenhauerit. Ei oldavat huvitatud Tolstoist, Goethest ja muist vaimuilma ajaloo tähtedest. See väide võib osaliselt, mitte aga täielikult kehtida. Kas on see Nietzsche tundja, kes linnulennuliselt teab ta õpetuse sisu, tsiteerides seda mõne lausega ja seda, et ta oli ebanormaalne. Ja milleks püüda sinna, kuhu tiivad ei kanna? Kõiki neid pseudoklassikalisi püüdeid võib sõnastada, mitte aga teostada. Sellest mõõnaajast räägivad ikkagi need, kes tunnevad, et nad oma vaimsete huvidega on kõrgemal hulkadest. Tühjad viljapead ulatuvad üle teiste vaatama, aga nad ei kanna teri! Kui mingit probleemi objektiivselt käsitleda, siis oldagu eemal oma egoistlikust minast. Kas ei olene praegune noorte vaimne tase ka praegusest ajast, vanemaist ja kasvatajast? Kui kõrgel on nende vaimsed huvid? Aastakümneid tagasi arendas vaimset olukorda talutarest, viletsusest ja puudusest võrsunud visa ja hel-

litamata koor. Nüüd asendab seda mugavast ja elunautivast kodust kasvanud, õigemini kasvatatud sülelaps. Praegusel ajal määravad raha ja positsioon elutee. Kas ei seleta seegi täiskasvanute sulepadja pehmust väljendav iseloom ja miljöo meie noorte vaimsete huvide praegust olukorda, mitte mõõnaaega.

*

Kui noor inimene on jõudnud teatavasse ikka, usaldatakse ta kasvatajatele ja õpetajatele. Ja sellele järgnev õpetamine toimub muidugi mõistuse ja hingega, kogu olemusega? Ma arvan vähemalt seda, kuigi õpetajate kongressidel räägitakse õppekavadest peamiselt teaduslikust seisukohast; ja kuigi harva leiab käsitlust probleem, kuidas seostada teadmiste küpsemist hinge küpsemisega.

Siia ehk sobiks märge: — noorte ülesanne pole koolis teadust arendada, vaid teadus peab noori arendama.

On ju teada, et iga väiksema vaimse, pettumine, väärarvamuse või sega paisata ja rikkuda noore senini sirget teed käiva hingeelu. Seepärast peaks otsima teatavate üleastumiste korral tegu põhjendavaid ja karistust kergendavaid motiive. Sellest rubriigist on enam-vähem päritud ka abstraktsete dogmade asendamise vajadus usulis-eetiliste küsimustega usuõpetuse tundides.

Meenub maateaduse tund ühes maalgkoolis. Õpilane, kartlik ja arg, vastab. Kuid korraga, kas kogemata või meelega, õpilane sõnab, et taiga on Aafrikas. Naeravad õpilased ja — naerab õpetajagi. Naeran ka mina, aga irooniline muie selle vaeste vanemate lapse üle õpetaja poolt muutis mind tollal

teadmata põhjustel tõsiseks. Mida võis öelda aga häbistatud lapsesüda siis ja edaspidi?

See on algeline, aga oluline näide.

*

Isamaa! Seda on öeldud mitmeti: õhkuvail palgeil, igatseva ohkena jne. Ja see sõna on olnud tiivustajaiks ununematuile tegudele. Kuid aeg muutub. Inimesedki muutuvad. Ja ajavaim nõuab endale lõivu teisesuunaliste mõtete-tegude näol isamaa suhtes.

Tahan kõnelda siin vaid õpilastest, meie noorusest. Lignes linna vabasta-

mispäev. Kolmele kõrgema kooli klassile tehti teatavaks, et ühiselt asetatakse pärg langenute mälestuspaigale — oldigi vaimustatult nõus. Kuid hiljem, kui koolist oli vabanetud juba ilmastikuolude tõttu, viis pärga vaid pisisalk õpilasi.

Kas siis tõesti ütlevad kaasaja noored: „Mu isamaa on minu leib!“?

Võib-olla selgitab seda seika praegune ajastu, kus mõttedki alluvad poliitilise surve järelevalvele?

—RO.

Spiraalmõistatus.

Koostanud: K. Saarend.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	21	22	23	24	25	26	27	28	29
20	36	37	38	39	40	41	42	43	44
	35		34	33	32			31	
	19	18	17	16	15	14	13		12

1-2 Tema 1-5 Soome välisminister 3-6 Rooma keiser 4-7 Armujumal 5-8 Inglise nabamaade uurija
 5-10 Itaalia helilooja 7-8 Kaksikkonsonant 8-9 Noot 8-12 Kõrgendik P.-Eestis 11-13 Inglise poliitik
 12-15 Linn USA's 14-17 Prantsuse kirjanik 16-19 Riik Aasias 18-21 Linn Eestis 20-23 Linn Norras
 22-23 Kitsas saksa keeles 22-25 Tuntud soome arhitekt, saksa päritoluga 23-29 Viimane vandaalide
 kuningas Aafrikas 26-28 Juhtub harva 27-32 Soome helilooja 30-31 Patareitehas Tallinnas 31-37 Linn
 Tšiilis 33-34 Noot 35-40 Euroopa riigimees 36-37 Tema 38-42 Rootsi loodusteadlane 39-41 Doonau
 harujõgi 41-44 Siseelund 43-44 Tema saksa keeles

Õnnitleb aastapäeva puhul

**Valga Raudteelaste
 Tarvitajateühing.**

Ristsõnad.

1	2	3	4		5	6	7	8	9		10	11	12	13
14					15							16		
17				18			19				20			
21			22			23					24			
25						26		27						
28		29	30	31	32		33				34	35		
36											37			
38			39				40				41			
42			43				44		45					46
			47				48					49		
50	51					52		53			54	55		
56										57		58	59	60
61						62	63		64					
65						66					67			
68					69			70				71		

Koostanud: K. Saarend.

Põikread: 1 Soome endine president 10 Soome peaminister 14 Linn Soomes 15 Aed-
lill 16 Pinnamõõduühik 17 Tööstuslinn Prantsusmaal 19 Kolm tähestikus kõrvuti seisvat
tähte 20 Purtse lisajõgi 21 Talliumi keemiline märk 22 Provintsi L.-Aafrikas 24 Mitte kallid
25 Hüüe 26 Vaimuaine 28 Kama lisajõgi 33 Äriline lühend 31 Riikide liik 36 Linn Jaa-
panis 37 Riik Euroopas 38 Eesti naiskirjaniku initsiaalid 39 Soome välisminister 41 Kuu-
lub talumaade hulka 42 Hüüe 43 Soome kirjanik 44 Linn Albaanias 47 Tehas Eestis lüh.
48 Orgaaniline ühend 49 Ehteasi 50 Õppeasutus 53 On inglise keeles 54 Tema 56 Nobeli
laureaat 57 Kreeka müüdikangelane 61 Pärnu jõe lisajõgi 62 Elutust sigimine 65 Hõbeda
keemiline märk 66 Naise nimi 67 Sõude-abinõu 68 Temas 69 Sina 70 Inglise tiitel
71 Taime paljunemisevahend

Püstread: 1 Linn Soomes 2 Soome kirjanik 3 Ferment 4 Naismunk 5 Saksa kuulus
lendur 6 Noot 7 Eesti kirjanik 8 Linn Saksas 9 Lõunasõök 11 Inglise pikkusemõõt
12 Kirjanduslik koondis Eestis, vabariigi algpäevil 13 Birma peajõgi 18 Naatriumi keemiline
märk 20 Tertsiaari vanemaid ladestuid 23 Atmosfääri lühend 27 Eesti rahvaluule teadlane
29 Saksakeelne prepositsioon 30 Terviklus 31 Tiitel 32 Naise nimi 35 Eesti sportlane
37 Kaardimäng 40 Söövitamine 45 Noot 46 Teie 47 Jook 50 Vandesõna 51 Jõgi Vene-
maal 52 Chateaubriandi teos. 55 Kihelkond Järvamaal 57 Virk 58 Neli sarnast vokaali
59 Võõrapärane eesliide, tähendus — „õhu-“ 60 Kaksikkonsonant 63 Vismuti keemiline märk
64 Viskerelv

Algavaks hooajaks täielikus valikus

jalgrattaid, nende osi ja fototarbeid

pakub

K-m. Th. Karolin

Valgas, Vabaduse 34, tel. 175.

Noored sõbrad — õpilased!

Alati seisab Teie teenistuses

Fa. O. Lepik,

Vabaduse tän. 5.

A. SUUR'e

raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplus

Vabaduse tän. 26.

Õnne ja edu õpilasile kooli aastapäeva puhul

soovib

A. Neuland

Vabaduse 5, tel. 125 ja 84.

Edukat õppetööd tagavad

KOOLITARBED:

vihikud, joonistusplokid, kaustikud
ja vesivärvid.

Parimaid soovet õpilaskonnale kooli aastapäeva puhul

soovib

Jalanõudekauplus „Flamingo”

Kesk tn. 23. A. Looväli.

Põllumeesteühisus

„KOIT“

Valgas, Kesk tän. 3, telef. 54.

KAUPLUSED:

Valgas, Kesk tän. 3.
Sangastes, telef. Sangaste 13.
Harglas, telef. Taheva 5-e.
Laatres, telef. Tõlliste 3-c.
Unikülas.

Alati saadaval põllumajanduses ja majapidamises
tarvisminevad tarbed.

J. A. PÕDER & POEG

Kesk tän. 14, telef. 58.

: :

Äri asutatud 1881. a.

Soovitame oma rikkalikust laost:

maiustusi, koloniaalkaupu, napse, viinu,
likööri, õlut ja limonaadi.

Tubakasaadused.
Ehitusmaterjal.
Raudkaubad.

V. TRAUSS

KAUBANDUS-TEHNIKA
KONTOR

Valgas, Kesk tn. 18. telef. 1-63.

Välismaa esindusi.

T
E
L
E
F
U
N
K
E
N

TELEFUNKEN raadio-
aparaadid.

Raadioaparaatide tar-
bed, osad ja üles-
seade tööd.

Elekter majapidamis-
tarbed ja armatuu-
rid.

SKF kuul- ja rull-laag-
rite esindus.

FORD Motor Company
esindus.

Mootorrattad, jalgrattad,
nende osad ja tarbed.

Auto, mootor- ja jalgratta
sise- ja väliskummid.

Elektrotehnika, installatsi-
oonimaterjalid ja tööd.

Tšielikud tagavarad tiisleri,
maalri ja veevarustuskaupa-
dest.

Määrdeõlid, rasvad j. t.
naftasaadused.

Eelarved ja kalkulatsi-
oonid tasuta.

Hind 25 senti.